

کتاب دوم نبرد کرخه کور

مهر ۱۳۳۰ - شهریور ۱۳۳۱

تاریخ نامه دفاع مقدس استان کرمان
نقش بسیج و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
حماسه نارالله

تحقیق و نگارش: عباس میرزایی

چاپ و صحافی: واژه پرداز اندیشه

چاپ اول: ۱۳۹۰

شمارگان: ۲۵۰۰ نسخه

شابک: ۸ - ۱۲۴ - ۱۷۵ - ۶۰۰ - ۹۷۸

قیمت: ۸۵۰۰ تومان

نقل و چاپ نوشته‌ها منوط به اجازه رسمی از ناشر است.

سرشناسه: میرزایی، عباس، ۱۳۲۵ -

عنوان و نام پندآور: نیرد کرخه کور (مهر ۱۳۵۹ تا شهریور ۱۳۶۰):

تاریخ‌نامه دفاع مقدس استان کرمان نقش بسیج و سپاه پاسداران

انقلاب اسلامی حماسه نازقه / تحقیق و نگارش عباس میرزایی؛

[برای] حوزه هنری استان کرمان

مشخصات نشر: تهران: شرکت انتشارات سوره مهر، ۱۳۰

مشخصات ظاهری: آ. ج.

ISMN: 979-606-175-144-8

وضعیت فهرست نویسی: فیا

پادداشت: فهرست نویسی بر اساس جلد دوم، ۱۳۹۰.

پادداشت: ج: ۲ (چاپ اول: ۱۳۹۰) (فیا).

پادداشت: کتابنامه.

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ -- عملیات کرخه کور

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ -- خاطرات

شناسه افزوده: شرکت انتشارات سوره مهر

رده بندی کنگره: DSR/۱۶۰۷/ک/۱۶۲۴م ۹۳/۱۳۰۰ ی

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۲۲

شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۸-۵۳۲

نشانی تهران: جانشان حاصل، جانشان رشید پیلک ۲۳

صمددوی پستی: ۱۱۴۴ - ۱۵۸۱۵ تلفن: ۶۶۲۷۷۰۰۱

تلفن مرکز پخش: (پس خط) ۶۶۴۶۰۹۹۳ فکس: ۶۶۲۶۹۹۵۱

www.ifticad.com

فهرست

- یادداشت سردار حاج قاسم سلیمانی/۰۰۳
- یادداشت مدیرکل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان کرمان/۰۰۵
- مقدمه/۰۰۹
- از اولین حضور تا شکل‌گیری سازمان رزم/۰۱۵
- عملیات شهید چمران (طراح - کرخه‌کور - کرخه‌نور)/۰۷۰
- آموزش/۰۷۵
- اعزام/۱۱۱
- فیاض/۱۲۱
- به سوی نبرد/۱۳۵
- نبرد کرخه‌کور/۱۹۳
- یاتک/۲۲۹
- عملیات شهیدان رجایی و باهنر/۲۴۹
- نبردی دیگر/۲۵۱
- ضمانت و پیوست‌ها
- تصاویر/۲۵۹
- منابع/۳۴۷
- فهرست اعلام/۳۴۹

یادداشت سردار حاج قاسم سلیمانی، فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله در دوران دفاع مقدس

در میان میلیون‌ها حادثه کوچک و بزرگی که انسان‌ها در تاریخ با آن مواجه‌اند، برخی حوادث مبنای تحول یک تاریخ می‌شوند. هرچه این‌گونه حوادث جامع‌تر باشند، به همان نسبت انسان‌ها، رفتار، منش و حوادث را مشمول خود می‌کند. «کرخه کوری»، که با مجاهدت کرمانی‌ها به «کرخه‌نور» تبدیل شد، حادثه‌ای است که خون شهیدان آن گِل سونست خلقت ثاراللهیان شد؛ ثارالله محصول کارخانه الهی است که کرمانی‌ها رمضان سال ۱۳۶۰، در تابستانی داغ و سرزمینی تفتیده به نام «طراح» تأسیس کردند و این کارگاه الهی را، که محصول آن انسان‌های ثاراللهی است، «شهید چمران» نام‌گذاری کردند.

نبرد کرخه‌کور و نبرد ادامه آن که به نام سه انسان موجد؛ شهید چمران، شهید رجایی و شهید باهنر نام‌گذاری شده بود عملیاتی همانند دیگر سلسله‌عملیات‌های جبهه نبود، بلکه تولد خودباوری، اعتمادبه‌نفس و آغازی مهم بود بر پایان بخشیدن به اشغالگری. اولین تبری بود که به شجره ملعونه دشمن در خوزستان زده شد که ثامن‌الائمه، طریق‌القدس، فتح‌المبین و بیت‌المقدس ثمره همین شروع پُر از موفقیت بود.

دروود خداوند بر مجاهدین و شهیدان این عملیات، کسانی که

مطالعه همه جانبه آن خواهند پرداخت و هر چه صفحات آن را بیشتر ورق بزنند، با احترام و معرفت بیشتری به آن خواهند نگریست. به یقین معارف آن دوران باشکوه تأثیری شگرف در تعالی و سیر الی‌الله جامعه بشری خواهد گذاشت.

رسالت ما، هم‌عصران دوران دفاع مقدس، بسیار سنگین و دشوار است. بر ماست که با تحقیق، تدوین و تألیف، اطلاعات مربوط را در اختیار مورخین، پژوهشگران و مردم حال و آینده قرار داده تا از این دریای معرفت سیراب شوند.

به همین منظور، طرح جامع نقش استان کرمان در دفاع مقدس تدوین شد. براساس این طرح که در قالب بیش از یکصد و پنجاه پروژه تحقیقاتی اجرا و در قالب ده‌ها جلد کتاب منتشر می‌شود، موضوعات مختلفی از جمله نقش رزمندگان استان کرمان در قریب سی عملیات مهم دفاع مقدس بازخوانی خواهد شد.

آنچه پیش روی شماست، حاصل بازخوانی عملیات کرخه‌کور است که با استناد به اسناد کتبی و مصاحبه شفاهی با جمع چشمگیری از رزمندگان شرکت‌کننده در این عملیات تدوین شده و اینک به عنوان اولین جلد از کتاب تاریخ دفاع مقدس استان کرمان تقدیم می‌شود.

امیدواریم که با الطاف خداوند متعال و حمایت مسئولین محترم بتوانیم کتاب‌های بعدی را نیز به زیور طبع بیاراییم. بر خود فرض می‌دانم از مساعدت همه پیش‌کسوتان و رزمندگان دفاع مقدس استان کرمان که از لحاظ مادی و معنوی در جهت تدوین این اثر ما را یاری کردند و همچنین از برادر گرامی آقای عباس میرزایی، که

یادداشت □ ۷

کار سنگین تحقیق و تدوین این اثر را به عهده داشته است،
صمیمانه تشکر کنم.

اجرکم عندالله

مدیرکل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان کرمان

سرهنگ پاسدار محمدمهدی ابوالحسنی

www.ketab.ir

مقدمه

حضور سازمان یافته رزمندگان استان کرمان در جبهه های جنگ تحمیلی به تاریخ پنجم تیرماه سال ۱۳۶۰ برمی گردد. قبل از آن، در نخستین روزهای آغاز جنگ، اعضای سپاه و بسیج استان به صورت انفرادی و یا در گروه های کوچک به جبهه های غرب و جنوب اعزام می شدند. در تاریخ یادشده، تعداد ۲۲۵ نفر از سراسر استان، که در پادگان آموزشی قدس (کرمان) و در دوره یازدهم بسیج آموزش دیده بودند، به اتفاق ۲۵ نفر از پرسنل سپاه استان، به فرماندهی غلام عباس گلزار در قالب گروهان رزمی صف عازم جبهه شدند. کمی بعد در تاریخ پانزدهم تیرماه همان سال، علی مهاجری، فرمانده وقت پادگان قدس، به اتفاق صد نفر از بسیجی های دوره دوازدهم و ده نفر از پرسنل کادر و مربیان پادگان به گروه نخست پیوست. با اضافه شدن این افراد، گروهان رزمی صف با استعداد ۳۶۰ نفر در عملیات شهید چمران (۱۳۶۰/۵/۵) شرکت کرد. مجموعه ای که پیش روی شماسات عملکرد این رزمندگان را روایت می کند.

آنچه در این کتاب آورده شده است بیان و روایت رزمندگانی است که در جلسات بازخوانی عملیات شرکت کرده اند. افرادی که در این جلسات حضور یافتند در صورت تمایل و رضایت معرفی شده اند. این افراد در زمان انجام عملیات عضو سپاه و یا بسیج یکی از شهرهای استان بوده اند.

بازخوانی عملیات کرخه کور (شهید چمران - کرخه نور) پس از

یک تلاش شش ماهه و ضبط و پیاده کردن صدها ساعت نوار مصاحبه رزمندگان شرکت کننده در عملیات و مطالعه صدها برگ دست نوشته آن ها به نتیجه رسیده است. اصل نوارهای صوتی و تصویری و دست نوشته ها در مرکز اسناد اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس استان کرمان نگهداری می شود.

اولین جلسه بازخوانی عملیات کرخه نور در تاریخ بیست و هفتم دی ماه ۱۳۸۵ با حضور فرماندهان شرکت کننده در عملیات، و آخرین جلسه آن در تاریخ دهم اردیبهشت ماه ۱۳۸۶ (جلسه نوزدهم) با شرکت رزمندگان حاضر در عملیات برگزار شد.^۱ قبل از آن، مجری طرح در طول یک ماه اسناد و مدارک و اطلاعات عملیات را جمع آوری می کرد و پس از آخرین جلسه بازخوانی با کنار هم گذاشتن روایت ها و بیرون آوردن نکات مشترک، نقاط مبهم را شناسایی، و با تشکیل جلسات و دعوت مجدد از افراد در برطرف کردن ابهامات تلاش کرد که در نهایت نیز چند ماه برای تدوین متن وقت صرف شد.

گرچه از مجموع ۱۲۵ نفر رزمنده شناسایی شده فقط ۷۵ نفر دعوت را پذیرفتند و در جلسات حاضر شدند؛ ولی سعی شد در پایان، نکته ای ناگفته باقی نماند و شرکت کنندگان بتوانند آنچه را که در آن مقطع زمانی اتفاق افتاده بود با ذکر جزئیات بیان کنند. با وجود این، ممکن است بعضی رخدادها و حوادث از نظر راویان پنهان مانده باشد و دیگر شاهدان و نقش آفرینان این رویداد با

۱. تلاش کردم جلسات حتی الامکان به صورت گروهی تشکیل شود، اما در مواردی با حضور یک رزمنده نیز جلسه را تشکیل دادم.

اصلاحات و افزوده‌های خود بتوانند روایت را کامل‌تر کنند.

این مجموعه که با نگاه به اسناد تصویری، گوش سپردن به نوارهای صوتی، تماشای عکس‌ها و نیز مطالعه صدها برگ سند کتبی و هزاران صفحه سخنان رزمندگان نوشته شده است، تنها عملکرد رزمندگان اعزامی از کرمان را شرح می‌دهد و اطلاعاتی در مورد همه عملیات و نقش تمام یگان‌های حاضر در آن را در اختیار خوانندگان نمی‌گذارد.

در تدوین متن نهایی، از هرگونه دخل و تصرف در مطالبی که راویان بیان کردند خودداری شد. و برای حفظ امانت حتی از تبدیل ادبیات گفتاری به نوشتاری پرهیز کردم. آنچه که داخل گیومه آورده شده است اصل گفته راوی یا نوشته رزمنده‌ای است که به علت نبود دسترسی به وی و امکان حضور ایشان در جلسات بازخوانی، به صورت مکتوب، به نشانی مجری طرح ارسال شده است. بدیهی است، امضای نویسنده در پایان دست‌نوشته‌ها و نیز تطبیق آن با بیان سایر رزمندگان ملاک استفاده از آن بوده است.

روایت حضور رزمندگان استان کرمان در عملیات شهید چمران را با ورود این افراد به پادگان آموزشی قدس کرمان آغاز می‌کنیم. همراه با آن‌ها دوره فشرده آموزش را پشت سر می‌گذاریم و پس از گذر از مسیر طولانی کرمان - اهواز به خوابگاه گلستان می‌رسیم و از آنچه در آموزش‌های تکمیلی بر آن‌ها گذشت آگاه می‌شویم. سپس رزمندگان را تا حمیدیه همراهی می‌کنیم و گذر شب‌ها و روزهای گرم تابستان حمیدیه را از زبان آن‌ها می‌شنویم. در ادامه با هم به خط پدافندی می‌رویم و با وضعیت خط آشنا می‌شویم و با

نگاه به دست‌های تاول‌زده از زحمت حفر کانال، به سختی زمین و اراده رزمندگان پی می‌بریم. آنگاه دوش‌به‌دوش آن‌ها پشت خاکریز و داخل کانال می‌نشینیم و انتظار لحظه حمله را می‌کشیم و سپس پایه‌پای رزمندگان در نبرد شرکت می‌کنیم.

این نوشته روایتگر عملیات شهید چمران نیست؛ چون شرح پیکار رزمندگان بسیج و سپاه استان‌های خوزستان و تهران و لشکر ۴۲ زرهی اهواز و لشکر ۱۶ زرهی قزوین در عملیات شهید چمران مجال بیشتری می‌طلبد. همچنین طرح‌ریزی عملیات را روایت نمی‌کند و از نقش شهید سرلشکر پاسدار حسن باقری و سرلشکر پاسدار رحیم صفوی و دریابان علی شمخانی در هدایت و اجرای عملیات نیز سخن نمی‌گوید. نگارش آن وقایع با بضاعت ناچیز صاحب این قلم و بدون دسترسی به اسناد و مدارک و مساعدت فرماندهان مقدور نیست.

این کتاب فقط به عملکرد رزمندگان سپاهی و بسیجی استان کرمان در عملیات می‌پردازد و نقش آن‌ها را از زبان فرماندهان و راویان ماجرا شرح می‌دهد.

قبل از آن، سابقه حضور رزمندگان استان کرمان در جبهه‌های غرب و جنوب تا پیش از نبرد شهید چمران را به اختصار بررسی خواهد کرد.

وظیفه خود می‌دانم از سردار حاج قاسم سلیمانی (فرمانده وقت لشکر ۴۱ ثارالله)، اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان کرمان، و سرهنگ پاسدار محمد مهدی ابوالحسنی، مدیرکل آن اداره که با حمایت بی‌دریغ و عنایت ویژه به بازخوانی عملیات‌ها

مقدمات این حرکت را که سال‌ها به فراموشی سپرده شده بود فراهم آورد و موجب به پایان رساندن این کتاب شد، تشکر کنم.

همچنین دست همه فرماندهان و رزمندگان شرکت‌کننده در آن عملیات و سردار حاج عبدالحسین رحیمی، معاون عملیاتی لشکر ۴۱ در زمان دفاع مقدس را که با صرف وقت در جلسات بازخوانی شرکت کرده و اسناد و مدارک موردنیاز را در اختیار این‌جانب قرار دادند، صمیمانه می‌فشارم. از مهدی بذرافشان، مسئول معاونت هنری اداره کل حفظ آثار کرمان، که با حضور در همه جلسات بازخوانی امکان ضبط تصویری جلسات را به وجود آورد و صبورانه سختی‌ها را تحمل کرد، سپاسگزارم. سپاس صمیمانه خود را تقدیم می‌کنم به پیش‌کوتان حوزه ادبیات پایتختی: آقایان مرتضی سرهنگی و علیرضا کمری که در تکوین این کتاب مهربانانه رهنمودهای این بزرگواران هستم. از بذل توجه سرکار خانم سیده زهرا حق‌دوست، که ویرایش صوری و پیگیری مربوط به کارهای تکمیلی کتاب حاصل تلاش ایشان است، متشکرم. تشکر خود را از آقای علیرضا دانا بابت صفحه‌آرایی، غلط‌گیری و تنظیم عکس‌ها و اسناد اعلام می‌دارم. سرکار خانم ناهید رضایی زحمت نمونه‌خوانی و تطبیق کتاب را به عهده داشت که از ایشان نیز سپاسگزارم. از خداوند متعال برای تمامی شهیدان عملیات علو درجات را مسئلت دارم و از روح بزرگ آن‌ها برای ادامه بازخوانی عملیات‌ها مدد می‌خواهم.

عباس میرزایی

تایستان ۱۳۸۹ - کرمان